

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

Изх. № 10-00-6..... 28.06.2016

На Ваш № 153 КД / 02.06.2016 г.

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
Вх. № 190 К1-6/16г.
Дата 29.06.16г.

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

С Т А Н О В И Щ Е

от

ЕКАТЕРИНА ЗАХАРИЕВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

по

КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 6/2016 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд от 2 юни 2016 г. съм конституирана като заинтересована страна по конституционно дело № 6 за 2016 г., образувано на 15.04.2016 г. по искане на Върховния касационен съд (ВКС) за установяване на противоконституционност на разпоредбите на чл. 230, ал. 2, 3 и 4 и на чл. 166, ал. 3 от Закона за съдебната власт (ЗСВ).

С посоченото определение и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България, във връзка с чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд е допуснато за разглеждане по същество искането за установяване на противоконституционност на чл. чл. 230, ал. 2, 3 и 4 и на чл. 166, ал. 3 от ЗСВ.

В искането на вносителя са изложени съображения за противоречието на следните разпоредби:

- Чл. 230, ал. 1 и 2 ЗСВ с чл. 48, ал. 1 и чл. 51, ал. 1 и с чл. 4, ал. 1 от Конституцията на Република България;
- Чл. 230, ал. 3 ЗСВ с чл. 126, ал. 2 и чл. 127 от Конституцията на Република България;

- Чл. 230, ал. 4 във връзка с чл. 230, ал. 1 и 2 ЗСВ с чл. 4, ал. 1 от Конституцията на Република България;
- Чл. 166, ал. 3 ЗСВ с чл. 129, ал. 3, т. 2 и чл. 4, ал. 1 и на чл. 48, ал. 4 от Конституцията на Република България.

В искането на вносителя са изложени съображения за противоречието на оспорените разпоредби с чл. 48, ал. 1 (правото на труд), чл. 51, ал. 1 (правото на обществено осигуряване и социално подпомагане) от Конституцията на Република България. Изтъква се, че така регламентираният от законодателя институт на временното отстраняване от длъжност на съдия, прокурор или следовател има за последица съществено ограничение на принципа за пропорционалност, защото липсата на времево ограничение на отстраняването от длъжност на съдия, прокурор или следовател, след като отпадне необходимостта от временно отстраняване, засяга права и законни интереси на отстранения от длъжност магистрат в по-голяма степен от най-необходимото за неговата цел и в резултат води до неоправдано нарушаване на основни, прогласени от Конституцията на Република България права и свободи на човека.

Съдържанието на текста на чл. 230, ал. 1 от ЗСВ (изм. с ДВ, бр. 28 от 2016 г.), предвижда в случаите по чл. 132 от Конституцията на Република България, когато съдия, прокурор или следовател е привлечен като обвиняем, съответната колегия на Висшия съдебен съвет временно да го отстранява от длъжност до приключване на наказателното производство.

Наказателното производство може да бъде приключено за различен период от време, който да надхвърли срока по чл. 234 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК). По този начин, продължителността на срока на временното отстраняване по чл. 231, ал. 1 от ЗСВ е обвързана с общата продължителност на наказателното производство и продължава за неопределен период от време. Освен това в чл. 231 от ЗСВ не е предвиден съдебен контрол, който в случай на отпадане на необходимостта от отстраняване от длъжност да бъде упражнен, като съдът отмени мярката.

Така временното отстраняване от длъжност до приключването на наказателното производство може да се окаже с необоснована продължителност, като засяга трудовите и свързаните с тях права. През периода на отстраняване магистратът не получава трудово възнаграждение и не може да изпълнява друга трудова или служебна функция по арг. от чл. 195 от ЗСВ, тъй като неговото правоотношение съществува. По този начин той е лишен от правото да работи, периодът не се зачита за трудов и осигурителен стаж и законът не предвижда възможност магистратът сам да внася осигурителни вноски. Той не може и да въздейства върху продължителността на отстраняването, както беше посочено по-горе, тъй като ЗСВ не предвижда дължимата съгласно конституцията съдебна защита срещу отстраняване от длъжност извън разумния срок.

Отстраняването от длъжност на магистрати за неопределен период от време и липсата на възможност да осъществява своето право на труд влиза в противоречие и с Хартата на основните права на Европейския съюз¹, която има непосредствено действие в Република България като държава членка на Съюза съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията.

¹ Вж. Решение № 7 от 19.06.2012 г. на КС по к. д. № 2/2012 г.

Съгласно чл. 15 от Хартата, всеки има право да работи и свободно да престира своя труд. Предвид на това, оспореният чл. 230, ал. 1 от ЗСВ несъмнено поставя ограничения, като поставя в невъзможност отстранения магистрат да се ползва от това основно право.

От изложеното се налага изводът, че за да съответства на правните стандарти, временното отстраняване от длъжност на магистрат, следва да е регламентирано с ясни времеви параметри и да подлежи на периодичен съдебен контрол, който да включва преценка за необходимостта и пропорционалността на произтичащите от него ограничения на трудовите и свързаните с тях права по време на различните етапи от наказателното производство. Поначало ограничения на основните права, вкл. правата–свободи са допустими (Решение № 15 от 2010 г. по к.д. № 9 от 2010 г.), стига да се спазва принципът на пропорционалността (чл. 5, ал. 1 и 4 от Договора за ЕС), който принцип трайно присъства и в практиката на Конституционния съд (Решение № 20 от 1998 г. по к.д. № 16 от 1998 г.; Решение № 15 от 2010 г. по к.д. № 9 от 2010 г.).²

Предвид изложеното смятам, че не са налице основания за съхраняващо тълкуване на оспорените разпоредби на чл. 230 от ЗСВ.

В подкрепа на изразеното становище са и предложените изменения и допълнения с проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, одобрен с Решение на Министерския съвет № 484 от 17.06.2016 г. Съгласно предложенията за редакция на чл. 230 – 232 ЗСВ, се въвеждат нови правила относно временното отстраняване от длъжност на магистрати, срещу които е повдигнато обвинение. Когато обвинението срещу магистрите е повдигнато във връзка с престъпление по служба, те могат да бъдат временно отстранени от длъжност от съответната колегия на ВСС по мотивирано искане на главния прокурор. Извън посочената хипотеза мярката за процесуална принуда се определя от съдилищата по общия ред. Въвежда се срок на временното отстраняване в досъдебното производство, който не може да надвишава 8 месеца, съответно 18 месеца за тежки престъпления. По този начин се пресича възможността за необосновано дълго ограничаване на правото на магистратите на труд. Допълнителна гаранция в тази насока е предлагането изменение на чл. 230, ал. 3, съгласно което при промяна на обстоятелствата временно отстраненият съдия, прокурор или следовател може да поиска от съответната колегия на Висшия съдебен съвет да го възстанови на заеманата длъжност, като отказът подлежи на съдебен контрол. С цел осигуряването на средства за издръжка на магистрата от длъжност без да бъде принуден да напусне системата, се предвижда по време на временното отстраняване той да получава възнаграждение в размер на минималната работна заплата. В зависимост от изхода на наказателното производство при осъждане с влязла в сила присъда съдията, магистратът възстановява в бюджета на съответния орган на съдебната власт полученото възнаграждение, а в обратния случай му се възстановява разликата между полученото през периода на временното отстраняване минимално възнаграждение и дължимото за заеманата от него длъжност.

В искането на вносителя са изложени съображения за противоречието и на 166, ал. 3 от ЗСВ с чл. 129, ал. 3, т. 2 и чл. 4, ал. 1 и на чл. 48, ал. 4 от Конституцията на Република България. Смятам, че не е налице противоречие на цитираната разпоредба с посочения конституционен текст, с оглед на конституционната делегация за уреждане на организацията

² Вж. решение № 7 от 2012 г. по конституционно дело № 2/2012 г.

и дейността на Висшия съдебен съвет, на съдилищата, на прокурорските и на следствените органи, статутът на съдиите, прокурорите и следователите, условията и реда за назначаване и освобождаване от длъжност на съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите, както и за осъществяване на тяхната отговорност, със закон (по арг. от чл. 133 КРБ). В изпълнение на конституционния текст, редът за назначаване и освобождаване на магистратите е уреден в Глава девета „Статут на съдиите, прокурорите и следователите“, Раздел I „Назначаване и освобождаване“ ЗСВ.

Обстоятелството, че съдия, прокурор или следовател не може да бъде освободен от длъжност по чл. 165, ал. 1, т. 2 ЗСВ, ако срещу него е образувано дисциплинарно производство, до приключване на производството (чл. 166, ал. 3), е пряко обвързано с последиците от дисциплинарното освобождаване.

Съгласно чл. 225, ал. 1, 2 и 3 ЗСВ при освобождаване от длъжност съдия, прокурор или следовател с повече от 10 години стаж на такава длъжност има право на еднократно парично обезщетение в размер на толкова брутни месечни възнаграждения, колкото прослужени години има в органите на съдебната власт, но обезщетението не се изплаща в случаите по чл. 165, ал. 1, т. 3 (влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление) и т. 5 (наложено дисциплинарно наказание дисциплинарно освобождаване от длъжност) от ЗСВ. В случаите, когато съдия, прокурор или следовател е привлечен като обвиняем за извършване на умишлено престъпление или по отношение на него е образувано дисциплинарно производство, обезщетението не се изплаща до приключване на наказателното или дисциплинарното производство.

Евентуалната отмяна или прогласяването на чл. 166, ал. 3 от ЗСВ за противоконституционен биха имали за последица заобикалянето на посочените отрицателни последици от дисциплинарното освобождаване от длъжност. Това би представлявало злоупотреба с права от страна на магистрата, срещу когото е образувано дисциплинарно производство, което е недопустимо съгласно разпоредбата на чл. 57, ал. 2 КРБ.

С оглед на гореизложеното, не споделям съдържащото се в искането твърдение, че разпоредбата на чл. 166, ал. 3 ЗСВ установява конституционна пречка за прекратяване на магистратското правоотношение. Смятам, че същата се намира в рамките на конституционната делегация за уреждане на условията и реда за освобождаване от длъжност на съдии, прокурори и следователи, както и за осъществяването на тяхната отговорност, като същевременно цели недопускането на неправомерни резултати като злоупотребата с права и заобикалянето на закона.

С УВАЖЕНИЕ,

ЕКАТЕРИНА ЗАХАРИЕВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО